

Gezocht: participatiekweker (m/v)

Burgerparticipatie slaat gat in de markt; wie springt erin?

Op steeds meer plekken in het land schakelt de overheid burgers in bij het groenbeheer. Burgerparticipatie, heet dat dan. De redactie van dit blad verzor er een mooi woord bij: de participatiekweker. Een woord dat tot vóór dit artikel nog niet eens bestond. Het is namelijk tijd om te gaan participatiekweken, constateren een aantal deskundigen in dit artikel.

Auteur: Peter Voskuil

Zo'n jaar of drie geleden viel het kwartje ineens. Erik Stuurbrink, eigenaar van kwekerij De Batterijen, had er een strenge winter voor nodig. In zijn startjaar, het jaar waarin hij de vruchtboomkwekerij van zijn oude werkgever in Ochten overnam, ging het vriezen. En niet zo'n beetje ook. In de eerste de beste strenge vorstperiode vroomde de helft van de vruchtbomen op zijn 34 hectare grote kwekerij dood. Het dwong Stuurbrink tot nadenken. Diep nadenken.

Moestuinen

'Waar haal ik ergens anders inkomsten vandaan?' was de centrale vraag. De kwekerij levert een heel scala aan fruit, heeft ook een groencentrum (cash & carry), maar Stuurbrink kon de oplossing niet vinden. Tot hij uitkwam bij de adviserende rol die de vruchtboomkwekerij al jaren bijna ongemerkt vervulde.

Als het ging om sterke en zwakke punten van rassen, werd links en rechts stevast een beroep

gedaan op de vakkennis die op De Batterijen aanwezig is. Het bracht hem op het idee die adviesrol, waarin het bedrijf altijd al veel energie en tijd had gestoken, uit te bouwen. Stuurbrink besloot een landschapsarchitect in dienst te nemen en zich toe te leggen op het creëren van moestuinen in de openbare ruimte. Codewoord: participatie.

Tweeënhalf jaar later is deze landschapsarchitect fulltime aan het werk. Stuurbrink is uitgegroeid

6 min. leestijd

tot wat je met enige fantasie de eerste participatiekweker van Nederland zou kunnen noemen. Zijn bedrijf legt zich nu toe op de advisering van gemeenten. Bewoners betrekken bij groenplannen is een specialisme geworden.

‘Hoe krijg je participatie in een wijk, hoe krijg je de omgeving echt betrokken bij groenplannen?’ zo verwoordt Stuurbrink die rol. ‘Daar gaat veel tijd en energie inzitten, maar door het enthousiasme dat we uitstralen en door de contacten met gemeenten en bewoners hebben we uiteindelijk kunnen zorgen dat één plus één drie is.’ Synergie, dus. Stuurbrink zelf spreekt liever van ‘heel leuke betrokkenheid.’

Als het om burgerparticipatie gaat, is Alphen aan den Rijn een van de voorlopers in Nederland. Burgerparticipatie is een belangrijk instrument geworden bij het beheer van de buitenruimte. Vaklieden onderhouden de buurt samen met bewoners. Er wordt een basisonderhoudsniveau aangehouden. Wil een buurt op een bepaald vlak meer, dan kan zij dat particulier in beheer nemen en de openbare ruimte opplussen. Er is een heel programma met ondersteunend budget om bewoners te helpen en te motiveren om samen aan de slag te gaan. Het uitgangspunt is wel dat het initiatief daarbij van de burgers zelf uitgaat.

Prairietuin

In Nederland zijn steeds meer van dit soort Alphen aan den Rijns. Iljitsj IJsebrands, adviseur groen en

landschapsinrichting in Berkelland, vertelt dat in zijn gemeente al zo’n 150 contracten met burgers zijn gesloten over participatie in de wijk. Een voorbeeld: de gemeente levert beplanting, ziet daarmee af van de aanleg van tegels en sluit een contract met de buurt dat dit stuk grond groen blijft, zolang de bewoners de beplanting onderhouden. Komen ze hun afspraak niet na, dan houdt de gemeente zich het recht voor om alsnog verharding aan te leggen.

IJsebrands heeft verschillende projecten begeleid waarin schoolkinderen meehelpen bij het planten van onder meer heesters. Ook was hij als adviseur betrokken bij een burgerparticipatieproject waarbij een prairietuin van 500 vierkante meter werd aangelegd.

In zulke gevallen is het traditionele boodschappenlijstje, waar veel kwekers op zitten te wachten, verdwenen. IJsebrands: ‘Dit soort projecten vraagt een andere vorm van kijken. Kwekers zijn gewend in stamdikte en prijzen te denken, maar inkopen gebeurt steeds meer op beeld.’

IJsebrands denkt dat veel gemeenten bij burgerparticipatie behoefte hebben aan extra ondersteuning. Hij wijst daarbij op de netelige positie die gemeenten in dit soort gevallen in beginsel hebben.

De kunst bij burgerparticipatie is om het initiatief ook echt bij de bewoners in kwestie te laten. Voor je het weet heb je als gemeente het heft toch

ACTUEEL

weer in handen en gaat er alsnog tijd en energie in het project zitten die de overheid eigenlijk wilde uitsparen. IJsebrands daarover: ‘Wij noemen het burgerparticipatie, maar eigenlijk zou je de term om moeten draaien. Wat wij doen, noem ik eerder bestuursparticipatie. De burger doet, en wij participeren daarin. Het is niet zo dat wij doen en de burger participeert.’

Als het om burgerparticipatie gaat, is Alphen aan den Rijn een van de voorlopers in Nederland

Geert Jan Rozendaal

Iljitsj IJsebrands

Jan de Ruyter

Driehoek

Geert Jan Rozendaal van de gemeente Zuidplas zegt hierover: 'Het is de kunst om het initiatief niet over te nemen. Gemeenten worstelen met deze vraag. Als een kweker mij een concept kan aanbieden waarmee ik burgers met een participatievraag kan verwijzen naar een gespecialiseerde website, dan zou ik dat zeker doen. Met zo'n website ontzorg je gemeenten en ontstaat er in feite een heel mooie driehoek.'

Rozendaal denkt dat kwekers die zich willen specialiseren, een standaardsortiment zouden kunnen samenstellen voor verschillende soorten plantvak. Smalle border met arrangement A, brede border met arrangement B – die gedachte. Dat sortiment moet dan wel beheervriendelijk zijn, denkt Rozendaal hardop mee. En slimme ondernemers gaan ook voor kleur, geur en nectarine, want daar zijn bewoners gek op. 'Het moet natuurlijk wel mooier zijn dan dat er wat vervangen moet worden', aldus Rozendaal. Er moet bij voorkeur ook wat te kiezen zijn. Mensen vinden het nu eenmaal heerlijk om iets te kiezen te hebben.

Om bewoners (en eventuele besparingen) op gang te helpen, lijken gemeenten – althans de paar die wij spraken voor dit artikel – ook best bereid tot het doen van een eenmalige investering. Stuurbrink van De Batterijen: 'Wij maken een projectvoorstel en koppelen daar een aantal uren aan voor advies, ontwerp, uitvoering, begeleiding en nazorg.'

Cruiffiaans

Kwekerij De Batterijen is inmiddels betrokken bij participatieprojecten in het hele land. 'Vooral in het noorden van het land leeft dit momenteel enorm.' Volgens Erik Stuurbrink is het wachten tot de bouwsector weer op gang komt en er weer veel nieuwbouwwijken komen. Hij verwacht dat burgerparticipatie dan een nog veel grotere vlucht zal gaan nemen.

Veel gemeenten schatten de waarde van burgerparticipatie nog niet hoog genoeg in, denkt hij. Er wordt gedacht in bezuinigingen, maar het bijkomende effect dat een mooie, groene omgeving op de hele samenleving heeft, is veel groter. Minder vandalisme, minder criminaliteit, geen hangplekken, ga zo maar door. 'Er is veel meer uit burgerparticipatie te halen dan erin zit', zegt Stuurbrink met bijna Cruiffiaanse wijsheid. Hij heeft juist een onderzoek van sociologe Jolanda Maas op zijn bureau gekregen dat die woorden staft. Ook op sociaal gebied werpen de moestuinen waar

hij her en der bij betrokken is hun vruchten af, vertelt hij. Scheidslijnen tussen oud en nieuw, allochtoon en autochtoon vervallen. Men werkt zij aan zij in de openbare ruimte, waarbij hem opvalt hoe groen de vingers van veel allochtone mensen zijn. Stuurbrink: 'De saamhorigheid binnen die parken is zo opmerkelijk; het is echt onvoorstelbaar hoe men daar met elkaar omgaat.'

Doolhof

Stuurbrink zoekt in het hele land bewoners op, bezoekt informatieavonden en nodigt ze dan uit om naar zijn kwekerij te komen om ideeën en inspiratie op te doen. Op die manier zijn stukken braakliggend terrein inmiddels ingericht als prachtige eetbare parktuinen. Sommige gemeenten stellen de grond gratis beschikbaar en soms geven ze nog subsidie toe. Andere gemeenten vragen een huurprijs. In Kralingen werd met lijffruit een doolhof aangelegd. In de Torentuin in Zaltbommel kwam een prachtige boomgaard met allerlei oude rassen, die geadopteerd zijn door sponsors: politieke partijen, verenigingen, buurtbewoners. Appels, peren, pruimen, kersen, tamme kastanjes, noten... Stuurbrink: 'Wat is er lekkerder dan snoepen uit je eigen fruittuin?'

Als bedrijf moet je echter wel ingericht zijn op dit soort projecten, heeft hij al wel geleerd. Er gaan nogal wat uren in de begeleiding van bewoners zitten. 'Je hebt niet meer met de handel te maken, maar met consumenten. Dat is een heel verschil: consumenten zijn veeleisender, willen veel meer informatie. Een handelaar weet waarover hij praat; een consument weet vaak niets. Advies komt op de eerste plaats; het leveren van bomen is secundair geworden. Daar moet je wel rekening mee houden.'

Superfaciliterend

Uit beleefdheid voert IJsebrands regelmatig wat hij noemt 'verplichte gesprekjes' met vertegenwoordigers. 'Heb je werk voor mij?' is dan aan het einde vaak plompverloren de vraag. Het is een manier van werven die volgens hem steeds minder goed werkt.

Met een proactieve opstelling kom je sowieso verder, niet alleen als het om burgerparticipatie gaat, geeft de ambtenaar als tip mee. Een vakman rijdt volgens hem door de gemeente, kijkt wat daar te doen is en komt met een concreet plan voor die twintig eiken waar iets mis mee is. Of hij gaat de buurt in om met bewoners te praten en vraagt daarna: mag ik je een voorstel doen? 'Dat is een andere manier van denken en doen. Als iemand zich zo superfaciliterend zou opstellen bij bijvoorbeeld

beeld burgerparticipatie, dan denk ik dat men het bij onze gemeente misschien wel spannend zou vinden om dat experiment aan te gaan.'

Kansen

ABN AMRO constateert in haar laatste sectorupdate 'Groen doet leven' van mei 2015, dat succes in de boomkwekerijsector vaak blijkt samen te hangen met het vinden van de juiste contactpersoon. 'Het grote aantal bestuurlijke partijen dat over budgetten voor openbaar groen beschikt, maakt het lastig om goed met de juiste personen en/of partijen in contact te komen', schrijft de bank. 'Contacten met – en beïnvloeding van – architecten, planologen en parkbeheerders kunnen bestedingen aan openbaar groen verhogen. Door het groenbeheer compleet over te nemen, worden gemeenten en bedrijven ontzorgd.' Volgens Jan de Ruyter, sectormanager Plantaardige Sectoren bij ABN AMRO, zorgen trends als burgerparticipatie in het groenbeheer voor nieuwe kansen in de sector. 'Wij hebben de wijsheid niet in pacht, maar proberen de sector alleen te helpen trends te signaleren', zegt hij desgevraagd. 'Er zijn bedrijven die het prima doen, maar er is ook een heel deel van de markt waar de rendementen onder druk staan. Dan kun je wachten tot de markt beter wordt, maar je kunt ook om je heen kijken, zien wat er gebeurt en proberen in te spelen op sociale en demografische ontwikkelingen. Als het slecht gaat, moet je in beweging komen, want voor je het weet heb je geen bewegingsruimte meer.'

Be social

Scan of ga naar:

www.boom-in-business.nl/artikel.asp?id=23-5315